

Er is iets mis met de groene baan op de vlag van Schiermonnikoog

De vlag van Schiermonnikoog bestaat uit zeven even hoge banen: het Nederlands rood, wit en blauw aan de boven- en onderkant, met daartussen een groene baan. Maar er is iets mis met die groene baan. In praktijk is die net zo hoog als de andere banen, maar het was eigenlijk de bedoeling dat die iets breder zou zijn dan de andere banen. En zo is die ook "officieel" opgetekend in het Vlaggenregister van de Hoge Raad van Adel.

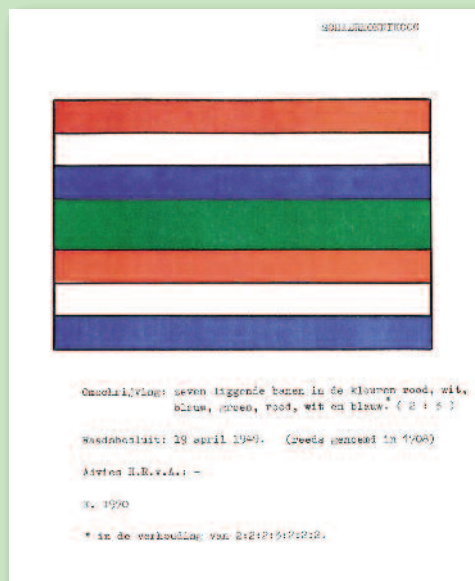
Door HANS IJSBRANDY

De geschiedenis van de vlag van Schiermonnikoog start met het Flaggeboek Hesman. Het is archivaris M.P. van Bijsterveld uit Leeuwarden die in 1946 naar het vlaggenmanuscript van Gerrit Hesman verwijst als hij burgemeester Jacobus Anker over het dundoek van het eiland adviseert. Hij schrijft de burgervader: "Volgens het wapenboek van Hesman, berustend op het Gemeentearchief te Leeuwarden en vervaardigd in het begin der 18e eeuw, zou de vlag van Schiermonnikoog er als volgt uitgezien hebben: zeven liggende banen met van boven naar onderen de volgende kleurenskala: rood, wit, blauw, groen, rood, wit, blauw. Je kunt, gezien het gezag van Hesman, die in Dokkum heeft gewoond en vele vlaggen nog op de schepen heeft zien voeren, veilig aannemen, dat dit de juiste combinatie is."

In 1946 was dat manuscript uit 1708 moeilijk te raadplegen, maar tegenwoordig is het zomaar op het internet op te zoeken. Hesman laat daar een prachtige vierkante versie van de vlag zien, met gelijke banen en een bijna bruin-groene middelste baan. (Afbeelding 1)

Met de historische legitimatie van Hesman en enkele kleuradviezen van de archivaris op zak ("je zou met een schilder wel eens over de nuance van die kleuren kunnen praten") is burgemeester Anker klaar om de vlag op 6 april 1949 aan de gemeenteraad voor te leggen met het verzoek die als gemeentevlag vast te stellen. Anker, *by the way*, was de vader van het vermaarde Friese advocatenduo de gebroeders Hans en Wim Anker, die nog regelmatig op het eiland vertoeven.

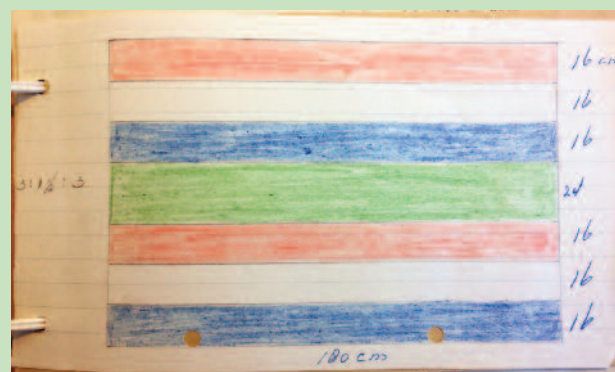
Waarom burgemeester Anker drie jaar wacht om de vlag ter goedkeuring aan de gemeenteraad voor te leggen, blijft een raadsel. Mogelijk speelt Klaes Sierksma een rol dat die vaststelling dan uiteindelijk toch plaatsvindt. Deze schrijft op 7 januari 1949 aan burgemeester Anker het op prijs te stellen te worden geïnformeerd omtrent de eventueel bestaande 'eigen vlag'. Als die vlag drie maanden later is vastgesteld, verzoekt Sierksma om een afschrift van het officiële besluit.

1. Vlag van Schiermonnikoog werd in 1708 opgetekend door Gerrit Hesman.

2. De gemeentevlag van Schiermonnikoog in het Vlaggenregister van de Hoge Raad van Adel.

3. De groene baan op de enige tekening in het vlaggendossier in het gemeentearchief van Schiermonnikoog is breder dan andere banen.

4. De praktijk van de dag: alle vlaggen hebben gelijke banen.

Vlagomschrijving

De vlagomschrijving in het besluit uit april 1949 luidt: "Zeven liggende banen met van boven naar onder de volgende kleuren, rood, wit, blauw, groen, rood, wit, blauw." De omschrijving vertelt zoals gebruikelijk in die tijd niks over de hoogte-lengte-verhoudingen en de exacte kleuren van de vlag. Het is dan ook officieel niet duidelijk of het dubbele rood, wit en blauw in de vlag exacte kopieën zijn van de kleuren in de Nederlandse vlag. Maar nog belangrijker: er wordt niet gezegd dat alle banen van gelijke grootte zijn. Dit leidt tot controverse, zeker wanneer burgemeester Oege Gerardus de Boer het touwtje van burgemeester Anker overneemt.

De Boer schrijft op 28 november 1963 de *Fryske Rie foar Heraldyk* aan, die in Friesland de autoriteit is op het gebied van wapen- en vlaggenkunde, met onder meer het volgende: "De vlag zoals die thans wordt gebruikt met de banen rood - wit - blauw - groen - rood - wit - blauw, alle even breed, vind ik niet bijzonder geslaagd. Wanneer variatie in de breedte van de banen zou worden aangebracht, zou naar mijn gevoelen de vlag verlevendigd worden. De betekenis van de kleur is mij niet bekend. Ik zou mij kunnen indenken, dat door het twee keer rood-wit-blauw het vasteland van Nederland, resp. het eiland wordt gesymboliseerd en dat het groen de zee voorstelt. Een vlag waarvan de groene baan anderhalf keer zo breed is als de afzonderlijke andere banen acht ik een verbetering. In dat geval komt ook het twee keer rood-wit-blauw meer tot uitdrukking."

De Boer's mening gaat helemaal in tegen de tot dan toe *de facto* vlaggeschiedenis van gelijke banen. Maar vanwege de vage beschrijving van de vlag in het gemeenteraadsbesluit, dat immers niks zegt over de banenverhoudingen, zou De Boer wel eens gelijk kunnen hebben.

Klaes Sierksma is er als de kippen bij om deze historische *faux pas* recht te zetten. Op 9 december 1963 schrijft hij aan burgemeester De Boer van Schiermonnikoog: "Een brief van 28 november 1963, gericht tot de Fryske Rie foar Heraldyk bereikte mij langs een grote omweg (via Den Haag en Groningen) zaterdag jl. Hoewel dus niet tot mij gericht – reeds sinds 1955 neem ik niet meer deel aan het werk van deze Raad – meen ik (nu de brief mij in geopende staat bereikte) u echter met mijn bescheiden kennis ter zake, van advies te kunnen dienen. De vlag van Schiermonnikoog is karakteristiek door zijn veelkleurigheid (met alle banen van gelijke breedte) voor alle Waddenzee kustplaatsen van Texel tot Fohr. U zoudt aan deze mooie traditie afbreuk doen met de onderlinge afmeting der banen te wijzigen. Bovendien zou u de historie geweld aandoen: de vlag heeft deze vorm reeds in de 17de eeuw! Het rood-wit-blauw boven en onder is een zuivere weergave van de Nederlandse driekleur. Het groen is de eilandkleur, zoals die voor Texel groen-zwart, voor Vlieland groen-wit, voor Terschelling rood-blauw-geel-groen is geweest. Deze kleuren zijn ontleend van het gemeentewapen, waarvan het kardinale gedeelte (de grond) de "eilandkleur" bepaalde."

Sierksma lijkt een veel completere kennis te hebben over de betekenis van de kleuren in de vlag dan De Boer, echter ook zijn beweringen zijn lastig te checken.

Gemeentearchief

Je zou denken dat het avontuur van de verbrede middelste groene baan na deze kritiek wel tot een einde zou komen. Echter de stukken in het gemeentearchief van Schiermonnikoog en bij de Hoge Raad van Adel in Den Haag weerspreken dit. In 1970 is Schiermonnikoog al weer een burgemeester (Kornelis Oosterhuis) verder. De Provincie

Friesland vraagt in dat jaar, uit naam van de Hoge Raad van Adel, om een tekening en het formele besluit van de vlag. Die heeft de Hoge Raad nodig omdat het een Vlaggenregister van Nederlandse vlaggen wil aanleggen.

Schiermonnikoog stuurt een afbeelding van een eilandvlag met de verhouding 2:2:2:3:2:2:2 naar de vlaggenkundig gezaghebbende instantie. Aan de hand hiervan wordt door de Hoge Raad van Adel de 'officiële' vlag van Schiermonnikoog vervaardigd voor het Vlaggenregister. De pagina uit het register (*Afbeelding 2*) laat voor Schiermonnikoog een vlag zien met een ratio van 2:3 en een verbrede groene middenbaan. Wederom een bredere groene baan dus. Tekenend is ook dat er in het gemeentearchief in het dossier 'vlag en wapen' maar één tekening van de vlag van Schiermonnikoog zit. (*Afbeelding 3*) Ook deze tekening, waarschijnlijk bedoeld voor vlaggenfabrikant Faber, heeft notities van afmetingen: 180 cm x 16:16:16:24:16:16:16 cm. (*Afbeelding 3*) Ook het bonnetje is bewaard gebleven: de vlag kostte 25 gulden.

Tegenover al dit 'schriftelijke geweld' staat natuurlijk dat elke vlag bij, aan of op elk Schiermonnikoogs huis gewoon gelijke banen heeft (*Afbeelding 4*). Dit heeft, naast de overtuiging van de eilandbewoners dat ze de correcte vlag hebben, natuurlijk ook te maken met wat door de vlaggenfabrikanten wordt aangeleverd.

Ten slotte schreef Hans van Heyningen in 1988 in *Vexilla Nostra*, de voorganger van *Vlag!*: "Er zijn afbeeldingen in omloop waarin de groene baan 1,5 maal breder is. Blijkens een schrijven van de gemeente aan ondergetekende behoren alle banen even hoog te zijn". Er moeten dus enkele verlichte zielen in het gemeentehuis zijn geweest die het niet eens waren met de nalatenschap van de burgemeesters De Boer en Oosterhuis.

Feit blijft dat het Schierse gemeenteraadsbesluit de vlag té onduidelijk beschrijft. De baanverhoudingen, de kleuren (in lijn met NEN 3055?) en de ratio zijn niet duidelijk vastgelegd. De gebroeders Anker zullen aan de slag moeten om dit historisch leed te verhelpen. Hun vader had kunnen weten dat juridische interpretaties wel eens uit de hand kunnen lopen. □

Groen

De vlag van Schiermonnikoog, met daarin de kleuren rood, wit, blauw en groen, lijkt helemaal los te staan van het gemeentewapen.

Dit wapen, dat in zijn huidige vorm werd vastgesteld per Koninklijk besluit van koningin Juliana op 19 oktober 1954, maar al

veel ouder is, is een zogenaamd sprekend wapen. Schier betekent grijs en oog staat voor eiland.

Het wapen toont het eiland van de grijze monniken. De monnik op het wapen staat echter op een groene (sinopel) ondergrond. Deze zou de kleur groen van de middelste vlaggenbaan geleverd kunnen hebben.